

Type	☒ Dokument ☐ Link	Nummer	8
URL			
Tema			
Layout	☒ Frit ☐ Låst		
Banner 1			
Banner 2			
Banner 3			
Banner 4			
Banner 5			
Banner 6			

Titel	1945 - Mod krigens afslutning
Kort titel	
Manchet	
Resumé	1945 - Mod krigens afslutning
Avanceret	

1. del, 7. kapitel:

1945 - Mod krigens afslutning

Dette er en ordret gengivelse af boghæftet *Zone-Redningskorpset i København under besættelsen*, skrevet af Arne Vagn Jensen og udgivet af Zone-Redningskorpsets Museum i Holbæk i november 1994.

Indholdsfortegnelse og registre er ikke medtaget. Billedmaterialet er redigeret i forhold til boghæftet.

Materialet fra nettet må kun videreformidles efter nærmere aftale med Zone-Redningskorpsets Venner, der kan kontaktes på info@zone-redningskorpset.dk.

Boghæftet kan fortsat erhverves ved indbetaling af kr. 123,00 til Zone-Redningskorpsets Venners girokonto 3 58 86 29. Husk at anføre hvad betalingen angår.

7. kapitel

1945 - Mod krigens afslutning

Holger Danske i ildkamp med Hipo på Amtssygehuset

Den 17. januar om aftenen er nogle Holger Danske folk blevet forfulgt ud af Frederiksborgvej mod Søborg af en Hipopatrolje. Der opstår skudveksling, hvorunder Holger Danske vognen punkteres. Ved Dyssegårdsvej må de smide vognen og flygte derfra. En af dem er såret og må hjælpes af kammeraterne. De får ham bragt til Amtssygehuset, hvor han straks kommer på operationsbordet. Hipo har sporet Holger Danske folkene, og sygehuspersonalet underretter en anden Holger Danske gruppe som holder instruktionsmøde i umiddelbar nærhed. De giver sig ikke tid til at underrette deres kompagnichef, men tilkalder en ambulance fra Falck og styrter af sted bevæbnet med maskinpistoler og lægger sig i baghold på selve operationsgangen.

Da Hipofolkene ankommer, åbnes der ild mod dem. Hipoerne besvarer ilden, og da kampen er slut ligger én Hipomand dræbt, to er flygtet, den ene såret, samt en hårdt såret Holger Danske mand. I ambulancen køres de to Holger Danske folk til Sankt Lucas stiftelsen, men Holger Danske manden er død. Kompagnichefen, Hans Edvard Teglers ("Anders"), er nu underrettet om, at den sårede ikke er i sikkerhed på Sankt Lucas, og må flyttes omgående. Han samler nogle folk som kan omringe Sankt Lucas, og efter at have skaffet plejemulighed i en villa på Gersonsvej, skaffer han en ambulance fra Zonens station Østerbro med betroet mandskab. Patienten har fået morfin og er uden bevidsthed. Transporten går glat. Senere på natten trænger Hipofolk og tyske politisoldater ind på Sankt Lucas og forlanger en mand udleveret, som tidligere på natten er indlagt med skudsår. Det meddeles, at han er død. Hipo forlanger liget udleveret, og det får de.

Kisling går under jorden

Den 20. januar kan man i det illegale "Information" læse, at overassistent Kisling, Falcks Redningskorps, der i nogen tid har været sygemeldt, eftersøges af Sommerpolitiet. Christian Kisling var blevet mere og mere involveret i modstandsarbejdet. Han var i ledelsen af Holger Danske, og han blev senere kompagnichef.

På pumpearbejde i frostvej

En januar-nat blev Zonen tilkaldt til pumpearbejde i et mindre træskib, der var ved at synke i havnen.

Viggo Hansen fortæller: "Vi skulle to mand af sted med kranvognen, der blev læsset med pumpemateriel, bl.a. den store "Grydepumpe" (håndbetjent, red.), entreprenørpumpen samt nogle sugeslanger og afgangslanger. Det drejede sig om en "Galease" der havde fået trykket et par "bord" ind af isen på vej ind i havnen, og nu var den ved at synke med last og det hele. Vi fik læsset af og monteret "Gryden", sat sugeslanger ned i lasten, godt 3 meter, og gik igang med at pumpe. Det gik godt i starten, men vi blev hurtigt trætte i armene.

Vi prøvede at tage en pause, det var ikke smart, vandet frøs i pumpen. Den måtte altså holdes i gang hele tiden. Vi fik våde hænder og det i forbindelse med frosten gjorde, at de somme tider hang fast i jernstangen (pumpestangen). Jeg må indrømme, at da vi blev afløst kl. 07:00, så skulle jeg ind på Platanvej og sige op, - jeg var totalt ødelagt. Men.... da jeg havde været hjemme og sove, mødte jeg alligevel frisk på min næste vagt, men hårdt var det."

Fastklemt i elevator

En dag kaldes Zonen til en fastklemt i en elevator i Dahls tapetfabrikker i Blågårdsgade.

Viggo Hansen fortæller: "Der blev afsendt en ambulance med Orla Nielsen og jeg samt katastrofevognen med Kaj Carlsen og én mere, jeg husker ikke navnet. Inde i 2. baggård sad en ung mand med det ene ben fastklemt i en elevator og skreg rimeligt meget. Som den rolige mand med det store overblik, fik Orla Nielsen os dæmpet ned. Han bad os hente forskelligt materiel, bl.a. en stor brækstang. Med den lykkedes det ham at vride elevatorstolen så meget, at vi kunne trække manden fri. Vi kørte ham derefter i ambulancen til Kommunehospitalet. Det viste mig, at når en mand har den fornødne rutine og det fornødne overblik, og ikke mindst ro, så kan han lave det utroligste efter devisen: "Skynd dig langsomt"."

Alene på ambulancetur

Den 28. januar om aftenen blev Viggo Hansen overflyttet til station Østerbro, her traf han en kollega, overbetjent Voldmester, som gjorde tjeneste her, og var i samme situation som ham.

Viggo Hansen fortæller: "Omkring midnat blev jeg sendt alene på en ambulancetur til Geelsvænget i Holte, hvor jeg skulle hente en lille dreng der led af falsk strubehoste. Han skulle køres til Frederiksberg Hospital, der var det eneste sted man havde et ledigt apparat. Jeg kørte ud fra Bernstorffsvej i nordlig retning med "horn og

lygter". Det var et storm- og regnfuld vejr og det hev og flåede godt i vognen. Jeg havde mere end rigeligt at gøre med at holde vognen i kursen, så det med hornet kom i anden række, der var nu heller ikke så mange trafikanter ude i det vejr. Da jeg nåede Geelsvænge stod en mand og fægtede med begge arme, han kom ud med drengen og satte sig ind bagi. Jeg kørte mod Frederiksberg Hospital, en lang tur i det herrens vejr. Faderen sparkede og råbte: "Så kør dog mand", og det selv om farten lå på ca. 100 km/t - en anseelig fart for en Kölner-Ford 1938, som absolut ikke var nogen luksusbil. Vi kom ind ad Tuborgvej - Lygten, hvor der var tættere bebygget og flere lyskurve. Jeg kørte meget hurtigt, og min højre arm var næsten helt lam af at hive i hornet. Nå, vi nåede Nordre Fasanvej og Frederiksberg Hospital og drengen kom i "Dampmaskinen", det brugte man dengang. Jeg fik en kop kaffe af sygeplejerskerne og lidt efter kom faderen ud og sagde, tak for hjælpen. - Lidt senere kørte jeg faderen hjem igen. Han sagde, at nu behøvede jeg ikke at køre så stærkt.

Vi havde et godt forhold til personalet på Frederiksberg Hospital, men vi kom der jo også hele døgnet, så vi kendte dem, og de os. Der blev drukket mangan kop kaffe, eller hvidtøl, når vi havde tid. Det skete også, at der stod en ung sygeplejerske ved bilen når vi kom ud, og spurgte, om vi havde fået kaffe, ellers var der kaffe hos hende og veninden i sygeplejeboligen. Det kunne vi ikke sige nej til, men vi meddelte altid vagtmesteren hjemme, at vi var på det Fasannummer. Mens vi sådan sad og nød kaffen kunne det hændes at nogen ude på gangen råbte: "Er der nogen Zonefolk her ?" Så måtte vi til telefonen og af sted."

Carl Allers Etablissement (Familie-journalen) schalburgteres

Den 24. januar blev Carl Allers Etablissement sprængt i luften. Viggo Hansen fortæller: "Vi var først mødt med katastrofevognen (vogn 100), men efter nogen tid kørte vi retur og bemandede alle køretøjer og læssede dem med de presenninger, vi havde på stationen, og da det ikke var nok, måtte vi hente flere på et lager på Christianshavn. Vi begyndte at dække butiksvinduer i Pile Allé og Valby Langgade. Da vi skulle hjem, blev vi dirigeret til en stor beboelsesejendom på Vestbanevej og Banevolden, lige overfor Carl Aller, her var alle ruder blæst ud og taget var væk. Repræsentanter fra Zonen og Falck løb rundt og tegnede abonnemeter i tusindvis, og så skulle vi bare dække vinduerne. Der kom lastbiler fra Holbæk Tagpapfabrik med hele læs, vi tog rullerne med op i lejlighederne og lå på gulvtæpperne og skar pappet til og slog det på med tagpapsøm. Folk var ligeglade, bare de fik dækket af. Ved 22-tiden havnede Kai Carlsen og jeg hos den - dengang - kendte sangerinde Elsa Sigfúss og da hun hørte, at vi arbejdede på andet døgn, serverede hun spejlæg og skinke, - hvor herligt. Ved midnatstid fik vi lov til at køre hjem, på betingelse af at vi mødte igen kl. 08:00."

1. februar 1945 bekendtgøres det, at Zone-redder Hans Haldborg skal spille hovedrollen i en ny dansk film.

Sommer- & Schalburgkorps samles i Hipo

Den 2. februar bestemte tyskerne, at Sommerkorpset og Schalburgkorpset skulle opløses og at medlemmerne skulle indsluses i det berygtede Hipokorps.

Hipokorpset holdt til på Politigården, hvor det disponerede over politiets udrykningsvogne og patruljevogne. Hipofolkene var en slem plage for Zonefolkene, tit og ofte, og især om natten, oplevede de, at en Hipovogn kom op på siden af dem og truede dem med deres maskinpistoler til at stoppe, hvorefter vognen blev undersøgt. I nogle af Hipovognene var dørene taget af, så Hipoerne bedre kunne skyde fra vognen.

En dag havde Frode Olsen på sin frivagt, været med en ambulance i Freerslev hegn i Nordsjælland, hvor han skulle hente nogle SOE-faldskærmsfolk, som uventet var kommet ned der. De skulle køres til København, og som tak for turen fik Frode Olsen forskellige gode sager, bl.a. cigaretter. Da han kom hjem til Platanvej, lagde han sine gode sager ind i sit skab, og uden at lukke det; vendte han sig om mod en vaskekumme. Pludselig stod der nogle Hipofolk bag ham og pegede med deres maskinpistoler, og skabet stod åbent. Frode Olsen fik sved på panden. Hipofolkene kom, fordi der havde været skyderi ved Rahbeks Allé, og nogle behjertede mennesker havde fortalt dem, at der var løbet nogle folk ind på Zone-stationen på Platanvej. Hipofolkene fik ikke øje på indholdet i det åbne skab, de kom i en helt anden anledning end Frode Olsen først troede. Det var en lettet Frode Olsen, der stod tilbage, da Hipoerne var gået.

Viggo Hansen fortæller: "En aften blev jeg sendt med kranvogn (vogn 104) til Amager Boulevard ud for Serum-institutet, hvor jeg skulle hente Zone-flyvetjenestens motorcykel med varesidevogn. Luftkaptajn Kaj Simonsen havde overset en udgravning i kørebanen (under mørklægningen) og var kørt i. Han var lettere tilskadekommet kommet på Sundby Hospital. Midt på kørebanen på den anden side af udgravningen holdt en Hipovogn med de grønne blinklys i gang. Der stod fire Hipofolk, deres leder kom hen imod mig og bad mig sørge for borttransport af motorcyklen og sidevognen. Til alt held for mig var det bælgmørkt, for Hipolederen var en tidligere kollega, politibetjent Erik Høst, der nu var næstkommanderende i Hipokorpset. Jeg fik trukket kasketten godt ned over panden, og gik i gang med at samle motorcyklen op og køre den hen bag ved kranvognen, samtidig passede jeg på, ikke at få for meget lys i ansigtet. Jeg fik hængt motorcyklen op, og så måtte jeg bede en af de andre Hipofolk hjælpe mig med at læsse sidevognen op på selve ladet. Høst gik rundt og kikkede meget på mig. Jeg var virkelig bange. Gennem min politigruppe havde vi fået besked om at passe på ham, han snuppede alle de politifolk, han kom i nærheden af. Han havde været på station 1, hvor jeg flere gange patruljerede sammen med ham, så vi kendte hinanden virkelig godt.

Jeg følte, at nu skulle jeg væk, og uden at spænde motorcyklen fast, kørte jeg hurtigt væk. Motorcyklen bankede mod bagsmækken, men ligemeget med det. Jeg skulle ud på Amager-stationen på Ulrik Birchs Allé, og på hjørnet lå "Kunstnerkroen", her sprang jeg ind og købte et sæt - det var et glas puttimut og 1 øl - jeg måtte have noget at stramme mig op med."

Erik Høst forsvandt fra station 1 i foråret 1944, da han stak en frihedskæmper, Arne Sejr der blev skudt ned og anholdt i en lejlighed i Mikkell Bryggers Gade, men Arne Sejr nåede at undløbe fra det tyske lazaret på Nyelandsvej med et skud i benet. Nogle dage efter kom der en krans fra Royal Air Force med farver og kort til Erik Høst på station 1, hvor der stod: "Du skal aldrig blive glemt". I marts 1945 blev han skudt i hovedet og dræbt, da han kom gående civil i Allegade ud for remisen. I en ambulance fra Frederiksberg Brandvæsen blev han kørt til Frederiksberg Hospital. Herfra rekvirerede man en ambulance fra Zonen, og det blev Orla Nielsen med makker, der skulle køre ham til det tyske lazaret på Tagensvej.

13. februar 1945, Danmarks største gulvtæppe bæres over Kongens Nytorv som reklame for en tæppeforretning. Redderne er Knud Testesen, Caj Carlsen, Henning Østergaard, Orla Nielsen, Poul Hansen, Viggo Hansen og Frode Olsen. De to sidste mand er ukendte.

Zonen assisterer en illegal politigruppe

Viggo Hansen fortæller, at han en dag fik en telefonopringning fra en politikollega, Knud Bruun, om at møde næste dags morgen kl. 08:00 ved den tidligere politiskole i Frederiksholms kanal; de skulle køre en mand til likvidering.

Viggo Hansen aftalte med sin makker, Orla Nielsen at de sammen skulle køre turen. Om morgenen startede de fra Platanvej i en af Hudson ambulancerne. Om natten havde det sneet en del, så det var et søle af snesjap.

Viggo Hansen fortæller: "Da vi kom til hjørnet af Ny Kongensgade, dukkede Knud Bruun og 2 andre politikolleger op med delinkventen. De stoppede os midt på kørebanen, og tog plads i ambulancen. Undervejs fik vi at vide, at kollega Børge Nielsen havde glemt nøglen til det sommerhus ved Solrød, der var bestemmelsesstedet, den skulle vi først hente på P.G. Ramms Allé. Derfra kørte vi gennem Valby og ad Gammel Køge Landevej. Det var meget dårligt føre, så hastigheden blev holdt i et passende tempo. Da vi nærmede os fortet ved Avedøre, så vi, at tyskerne havde opstillet spanske ryttere, og vi måtte køre i zig-zag forbi de tyske vagtposter, der var dækket af maskingevær. Vi blev noget hede om ørene. Knud Bruun råbte: "Bare kør, - vi skyder os igennem". Vi valgte dog at tænde de røde lygter og bruge udrykningshornet, samtidig satte vi farten lidt ned. De første tyske soldater gav tegn til at vi kunne passere, og vi fik dem bag i vognen til at dukke sig. Vi var ret lettede, da vi var kommet igennem. Det samme gentog sig ved Mosede fort, men der stod en tysk underofficer helt ude i midten af kørebanen med et stopskilt. Det kildrede lidt mere i maven, men jeg hev i hornet alt hvad jeg kunne, og han gik til side, og vi slap igennem. I Solrød fandt vi en mindre villavej et stykke fra stranden. Vi kørte fast i sneen, og alle måtte ud og skubbe på. Vi blev enige om, at vi skulle vende, og hele selskabet gik så det sidste stykke til sommerhuset. På vej hjem blev vi overhalet af to Gestapobiler, de gloede på os, men fortsatte. På næste møde i politigruppen oplyste Knud Bruun, at det var meningen at skyde delinkventen, men en kollega mente, at man burde undersøge sagen nærmere. Historien var, at man havde opsnappet et brev fra en ung mand, som delinkventen tidligere havde haft et forhold til, der bad vores mand skaffe skydevåben til likvidering af en engelsk-venlig person. Brevet var skrevet for at gøre indtryk på en ung pige. Når man bagefter tænker på den risiko vi alle løb, så er det jo en af de episoder man gerne ville være foruden," slutter Viggo Hansen.

Zonen skulle evakuere kongen

De ansvarlige for kongefamiliens sikkerhed, havde en frygt for at tyskerne atter en gang ville angribe Amalienborg og tage kongefamilien som gidsler.

Derfor lod man i al hemmelighed i vinterens løb grave en ca. 40 meter lang tunnel fra kabinetsekretariatet i Chr. VIII's palæ (Daværende Residenspalæ, og den nuværende kronprins' palæ) over til ridehuset ved Det bernstorffske Palæ. De ingeniører og de fem mand der udførte gravearbejdet var alle gardere, som man havde fuld tillid til.

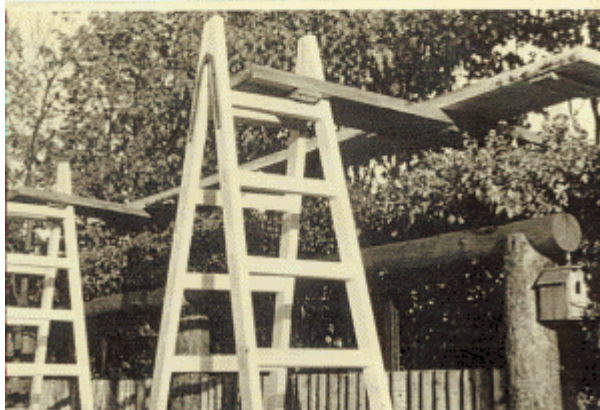
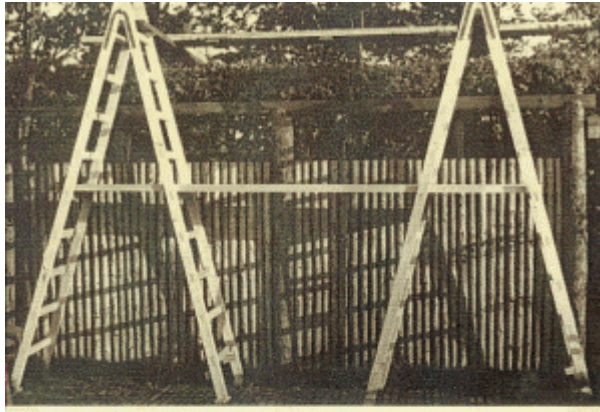
Den 5. marts var tunnelen færdig og kunne overdrages til kongen. Af oplysninger der er stillet til rådighed af Livgardens historiske samling fremgår, at Zonen blev tildelt den opgave i påkommende tilfælde, at møde med en ambulance i gården Bredgade 38, hvortil der var direkte adgang gennem gårdene med en bære. Kongen kunne på dette tidspunkt ikke gå, og det var en forudsætning, at han allevegne skulle transporteres, enten i rullestol eller på sygebære.

At Zonen blev tildelt denne opgave skyldes utvivlsomt at korpsets daværende driftsleder, Erik Lendal Hansen var tilknyttet Den kgl. Livgarde, dels som løjtnant af reserven, dels som medlem af den illegale garder bataljon.

Erik Lendal Hansen valgte de to overassistenter på hovedstationen, Carlo Lundtoft og Kay Rothe Hansen til opgaven samt Frode Olsen som reserve. Ingen andre end disse implicerede havde eller måtte få kendskab til planen, som skulle udløses med kodeordet: "Grosserer Bodenhoff er syg".

Kaptajn Kield greve Brockenhuus-Schack der var ansvarlig for kongefamiliens sikkerhed, fik sikret sig, dels en lejlighed i Stockholmsgade som tilflugtssted, dels fik han en aftale med daværende overkirurg, dr. med. Hans Wulff, om at skjule kongen i hans tjenestebolig, Ledreborg Alle 34, på Amtssygehusets nordlige grund. Der var tillige et tredje tilflugtssted længere ude på Sjælland, men det var Amtssygehuset, man satsede på i første omgang.

Aftalen blev, at ambulancefolkene skulle køre til Amtssygehusets optagelse (det var ikke unormalt for en ambulance), derfra skulle kongen køres på baren ad den underjordiske gang til operationsafdeling H, herfra måtte ambulancefolkene bære baren op af en bagtrappe til massageafdelingen, hvortil de havde fået udleveret nøgle. Fra massageafdelingen var der en aflåst dør, der førte ud i det fri. Tæt ved lå et tørveskur, hvorigennem den videre transport kunne foregå ubemærket. Kaptajn Brockenhuus havde nøgle til dr. Wulffs bolig og kodetal til tyverialarmen. Kongens bære skulle transporteres over et trådhegn, det skulle ske ved hjælp af fire solide Wiener-stiger. Det var en forudsætning, at transporten skulle ske efter mørkets frembrud. Kom kongen til Amtssygehuset i dagslys, skulle kongen føres op på afdeling H, eller blive i massagelokalet indtil det blev mørkt.

Fra øvelse med Wiener-stiger for at kunne evakuere kongen under besættelsen.

Man havde tidligere haft en eftersøgt sabotør på afdeling D, så tyskerne var kendt med hospitalets udgange.

Der blev gentagne gange holdt øvelse på opgaven, og både dronning Alexandrine og den daværende kronprins Frederik IX forlangte at blive hejst ned og passerede tunnelen indtil den søndre skakt inde i Ridehuset og tilbage igen.

To brande med hver sin virkning

Viggo Hansen fortæller, at han den 13. marts var med katastrofevognen til en sabotagebrand i et skrædderi i Rantzausgade 62, hvor man syede uniformer til tyskerne: "Da vi kom frem, var et baghus i fuld brand. Mens Københavns Brandvæsen pøse vand på, skulle vi dække flere etager med symaskiner. Da vi var ved at få styr på en presenning, blev vi ramt af en vandstråle, så hele lortet fløj ud af hænderne på os. Der blev ikke dækket mere, men kors hvor var vi våde.

På vej hjem - da vi kørte ved Landbohøjskolen på Bülowsvej - lød der et dommedagsbrag, og da vi kørte ind i gården på Platanvej, råbte vagtmesteren: "Afsted til Tuborg havn, Esso-benzintankene er sprængt i luften". Da vi kom derud, var varmestrålingen fra den voldsomme brand så kraftig, at vi blot skulle stå stille 5 - 10 minutter på hver side, - så var vi tørre."

Bombardementet af Shell-Huset og katastrofen ved Den franske Skole

Onsdag den 21. marts om formiddagen oplevede københavnene det andet Royal Air Force bombeangreb. Målet var Gestapos hovedkvarter i Shell-Huset. RAF havde opøvet en meget fin præcision, men desværre skete der et ulykkeligt kiks.

Engelske RAF-fly på vej ind over København 21. marts 1945.

Kl. 11:15, kom 20 Mosquito-bombefly ledsaget af 26 Mustang-jagerfly samt to fotofly i lav højde langs banegraven ved Vigerslev Allé. De var formeret i tre angrebsbølger. Førermaskinen i 1. bølge kom til at strejfe en lystkastermast ved jernbaneterrænet umiddelbart ved Enghavevej og Ingerslevsgade, hvorved den kom ud af kontrol.

Formentlig havde piloten øjnet et stort grønt område vestpå, Frederiksberg have, hvor han kunne foretage en nødlanding. For at lette flyet blev piloten nødt til at droppe sine bomber. De første faldt ved Sønder Boulevard, nogle ved Henrik Ibsensvej og de sidste ved Den franske Skole. Flyet nåede ikke Frederiksberg have, det styrtede ned i Alléberg-garagerne, der lå hvor nu ABC-teatret ligger.

Resten af 1. angrebsbølge dykkede lavt over Sankt Jørgens sø og faktisk kastede de bomberne ind ad vinduerne i Shell-Huset. Piloterne var vidende om, at tyskerne havde anbragt danske gidsler i tagetagen.

To af flyene i 2. angrebsbølge blev tiltrukket af røgen fra Den franske Skole og kastede deres bomber her. De øvrige fly blev usikre og undlod at kaste deres bomber.

3. angrebsbølge så begge brande og bombede det rigtige mål, Shell-Huset.

Shell-Huset ramt.

Brand i Teknologisk Institut overfor Ingeniørforeningens Hus, Vestre Farimagsgade. (Foto Frederiksberg Brandvæsen).

Shell-Huset brænder. Foto taget fra Vester Farimagsgade, Vesterport station til højre for fotograf. (Foto Frederiksberg Brandvæsen).

Den egentlige årsag til katastrofen var, at flyene skulle flyve i lavest mulig højde over Nordsøen for at undgå at blive opdaget af den tyske radar. Den ret kraftige vind denne dag, gav høje bølger, og skumsprøjt herfra satte sig på frontruderne og fik dem til at salte til. Det nedsatte sigtbarheden, og det må antages at være den egentlige årsag til, at førerflyet i 1. bølge ramte lyskasteren med den ene vinge.

Angrebet kom helt overraskende for tyskerne. Fire minutter før var der givet "Forvarsel", men først i det øjeblik bomberne faldt, kom selve "Luftalarmen". Selv husker forfatteren, at flyene fløj så lavt, at man tydeligt kunne se piloterne i cockpittet.

Den 6-årige Elisabeth som gik i børnehaveklasse på Den franske Skole, oplevede bombardementet således: Luften er pludselig fyldt af lavtgående fly. Det larmer forskrækkeligt, og lige pludselig lyder der et brag, som får hele skolen til at ryste. Elisabeth ser ud ad vinduet over mod garagerne. Luften er fuld af sort røg. Det ser uhyggeligt ud. Nonnen siger: "Så børn, nu går vi i kælderen, stil jer op to og to ude på gangen". Nu lyder luftværnssirenerne. På vej ned ad trappen gennemrystes skolen igen af en serie voldsomme brag. Lyset går ud og luften bliver fuld af kalkstøv. Elisabeth presses frem og ind i et kælderrum, men hun har mistet kontakten med flere børn fra klassen. 480 børn var på vej til beskyttelsesrummene. De 150 blev begravet, da trapperne styrtede sammen.

Viggo Hansen havde frivagt og var hjemme i Lille Kannike Stræde. Kl. 10:45 skulle børnesygeplejersken komme og veje hans søn, Dan. Midt i børnesygeplejerskens vejledning hørte de skud fra luftværnskanoner, motorstøj fra lavtgående fly, maskinkanonsalver og så kom "Luftalarmen". Børnesygeplejersken tog en gryde på hovedet og rendte op på gaden og lukkede skodderne foran vinduerne. Viggo Hansen sprang i uniformen og cyklede mod Platanvej. Det stormede kraftigt og det hæmmede farten. Da han passerede Axeltorv så han røgen fra Shell-Huset. Det vrimlede med Hipofolk, men da han var i uniform, kunne han passere.

Frode Olsen havde ligeledes frivagt, han sad i en barberstol på Vesterbrogade, her hørte han bragene, en lyd han genkendte fra luftangrebet på B & W. Han var stadig i uniform og måtte nu til Platanvej. Da han kom ud på gaden, så han Viggo Hansen komme spurtende på sin cykel, og Frode Olsen kom op på stangen.

Da de ankom til Platanvej, var der kun to mand på stationen og ingen leder.

Driftslederen og de to overassistenter var til et tophemmeligt møde på Amalienborg om evakueringsplanen, det ville sige; der var ingen, der vidste hvor de var.

Frode Olsen styrtede ned i sikringskælderen, men CB-telefonvagten var ikke kommet endnu. Frode Olsen forsøgte at komme igennem til luftværnets kommandocentral på den direkte telefonlinie, for at kunne fremtvinge en udrykningsordre, men uden held.

Bombeangrebet var kommet ligeså overraskende for luftværnet som for tyskerne, så deres mandskab var ikke på plads.

Frederiksberg Allé under redningsarbejdet ved Den Franske Skole.

Fra administrationen i villaen kom kontorfolkene ned i garagen og fik udleveret Røde Kors hjelme og tasker. Fra naboejendommene kom folk løbende og råbte, at korpset skulle rykke ud. Man kunne se, at taget var blæst væk, og at der var ild i en 5-etages ejendom på Henrik Ibsens vej, og tililende fortalte, at en dame var kastet ud fra 5. sal af en eksplosion. Der var dog intet at gøre, forholdsordren var, at Zonen under luftalarm var under direkte kommando af luftværnet, og ikke måtte rykke ud før korpset fik direkte ordre. Kommandocentralens opgave var at koordinere indsatsen på de forskellige skadesteder.

Det Frode Olsen kunne gøre var at tage en bærbar sprøjte frem, og lægge nogle slanger ud fra en brandhane, og så overlade indsatsen til nogle civile der trak slangerne gennem haverne fra Platanvej frem til den skadede bygning.

Længe efter bombenedslaget kom to småpiger løbende hånd i hånd ned ad Platanvej fra Alléen. De så forslåede og tilstøvede ud. Blodet løb ned ad kinderne: "Skynd jer, skynd jer," jamrede de, "skolen er styrtet sammen og der er ingen til at hjælpe". Det fik Frode Olsen til at træffe en beslutning. Han tog nu kommandoen, og uden kommandocentralens tilladelse beordrede han Viggo Hansen af sted i en uindregistreret ambulance (den skulle udstationeres til Odense), selv tog han katastrofevognen. Inden de kom ud fra stationen, ankom et hold på 11 Zone-løsarbejdere i en lastbil, de beordredes til at følge med.

Viggo Hansen fortæller: "Hele skolens øverste etage var styrtet sammen, og det brændte godt i ruinerne. I Frederiksberg Allé flød det med murbrokker og bjælker, så jeg måtte køre langs venstre fortov, som civile ryddede. Fra vinduer på hjørnet af Amicisvej smed folk deres jordiske gods ned på gaden. Nogle behjertede civile rendte med min bære, den så jeg ikke mere. Jeg læssede fire næsten bevidstløse børn og en nonne ind i ambulancen og kørte med udrykning til Frederiksberg Hospital."

Frode Olsen fortæller: "Da jeg ankommer til Den franske Skole, der næsten er helt skjult af kalkstøv, er alt dødsstille. Der er ikke mødt noget brandvæsen. Jeg beordrer de 11 løsarbejdere ned i den fjerneste ende af skolen, hvor jeg vidste beskyttelsesrummene lå. Her skulle de fjerne kasserne med sand (en beskyttelse mod sprængstykker) foran kældervinduerne, og ellers redde, hvad der reddes kunne nede fra dybet. Selv løber jeg med en kollega ned i den sammenstyrtede kælder fra den anden ende, for at arbejde mig igennem murbrokkerne. Kalkstøvet var meget generende for øjnene. Situationen er uoverskuelig. Der ligger døde og sårede overalt. Den dødlignende stilhed afbrydes af et par nonner der lå fastklemt under ruinerne: "Lad os være, - hjælp børnene"."

ZR's ambulance og katastrofevogn foran Den franske Skole på Frederiksberg Allé.

Skolen brænder.

Frederiksberg Brandvæsens brandudrykning, ambulance, radiovogn, redningsstige og vagtsprøjte, holdt ved Alléenbergs garagerne og fandt en indsats her urimelig farlig på grund af eksplosionsfaren. RAF-flyet var styrtet ned ved benzintanken i garageanlægget og brændte med nogle kolosale flammer der udviklede en sort røg som i den kraftige vestenvind fuldstændig spærrede udsigten til Den franske Skole. De kraftige trykbølger fra eksplosionerne havde blæst alle ruder ud i hele kvarteret, og den kraftige varme fra flybranden antændte gardinerne i de nærmeste beboelsesejendomme. Disse brande smittede fra ejendom til ejendom.

Maglekildevej set fra Dr. Priemes Vej (Foto Frederiksberg Brandvæsen).

Både Københavns- og Frederiksberg Brandvæsen - rådede over radiosender og -modtager i deres kommandovogne, men den 29. august 1944 forbød den tyske værnemagt brandvæsenerne at anvende dem, og den 1. februar afhentede det tyske sikkerhedspoliti radiomateriellet og opmagasinerede det i Ingeniørhuset, hvor det gik tabt ved bombeangrebet. Dette, i forbindelse med, at både det offentlige, og luftværnets eget telefonnet, var brudt sammen, gav problemer med at få de nødvendige meldinger frem. Der var faktisk kun ordonnanser tilbage, hvis de var der. Det gav i næsten hele forløbet af redningsindsatsen store ledelsesmæssige problemer.

Skolen brænder.

Lederen af brandudrykningen blev efterhånden bekendt med de to øvrige skadesteder, og sendte redningsstigen til Henrik Ibsensvej og de tre andre køretøjer til Den franske Skole.

Efterhånden som skadernes omfang blev kendt på brandstationen, indkaldte man frivagterne, og i den takt de mødte, sendtes de til assistance. Alle Frederiksberg Brandvæsens køretøjer blev bemandede, også ambulancerne.

Viggo Hansen fortæller: "Frederiksberg Hospital havde nyligt flyttet skadestuen til den nye bygning A. Her stod portører klar og lagde patienterne på nødbårer. Læger stod i døren og kikkede på dem, de døde blev sat lige indenfor, de andre kom helt ind i lokalet. Når ambulancen var tømt og bagdøren smækket, slog portørerne på vognen, som tegn til afgang og retur. I mange gadekryds stod civile og stoppede trafikken, således at ambulancerne kunne passere for fuld drøn. Det gik virkelig stærkt, én af Hudson-ambulancerne fik krøllet en forskærm, da en skraldevogn ikke kom hurtigt nok af vejen.

Kl. 11:35 opdagede brandvæsenets vagthavende, at hele Maglekildevej brændte. Via overledelsen kaldtes der assistance af rednings- og slukningsmateriel, samt alt hvad der kan skræbes sammen af ambulancer.

Ved Den franske Skole mødte - på eget initiativ - bedriftværet fra firmaet Hans Lystrup og bryggeriet Carlsberg, ligesom et hold CBU-folk, der var til øvelse på Enghavevej Brandstation, mødte under ledelse af kolonneassistent Prins Georg. Københavns Brandvæsen var selv engageret med to store brande i henholdsvis Shell-Huset og på Sønder Boulevard, samt nogle mindre brande. Senere fik Frederiksberg assistance af Københavns Brandvæsen og Gentofte Brandvæsen.

Frode Olsen fortæller: "Vi fik bjærget adskillige børn i skolens kældre, men endnu flere måtte opgives. Fjernede vi tømmer og murbrokker i den ene ende, skreg og jamrede børn i den anden.

Løsarbejderne fik befriet et antal børn og nonner fra et ubeskadiget beskyttelsesrum, hvor de havde været indespærret. Nu kom de og hjælp hos os. Brandfolk, Zonefolk, CBér og civile dannede kæde. Der blev brudt hul i muren, og murbrokker, tømmer og træstumper langes ud én for én eller i spande som kunne passere de snævre åbninger. Da røgen tiltog måtte der indsættes røgdykkere og der blæstes frisk luft ind til de indespærrede. Kommandoforholdene var løse og både rednings- og slukningsarbejdet uoverskueligt. Det var nødvendigt at indsætte pumper, da der samledes mere og mere vand, dels fra slukningsarbejdet, dels fra et ledningsbrud."

Fra redningsarbejdet ved Den Franske Skole.

Elisabeth var stadig indespærret, og har det, som om hun skal kvæles i støv. Hun mærker, hvorledes hendes sko fyldes af vand. Nu presser vandmasser døren op til den næste kælder, og hun ser det brænder. Hun hopper ned fra den stol, hun har siddet på. Vandet går hende til armhulene, hun går ind i rummet ved siden af og sætter sig op på et havebord. Et øjeblik efter lyder en mandsstemme: "Kom, hurtigt her." Hun kryber ned fra bordet, går gennem vand og støv, hen til ham. Han løfter hende op og kaster hende gennem luften til næste mand, og sådan videre til det fri. Hun anbringes på en lastbil blandt dræbte og sårede, men hvor er hendes kammerater? Lastbilen kører hende til Frederiksberg Hospital.

Frode Olsen fortæller: "Jeg har nu arbejdet i flere timer i ruinerne og trænger til luft. Jeg er netop blevet afløst, da der sker en sammenstyrtning, der begraver redningsmandskabet. Herunder dræbes to frederiksbergske brandmænd, Oscar Dalby og Svend Aage Hansen, og flere såres. En københavnsk brandmand så hårdt, at han må sygemeldes i flere måneder.

En af Zonens ambulancer må have stået ubenyttet lidt for længe i Frederiksberg Allé, for pludselig lettede den med en Carlsberg-chauffør ved rattet og fyldt med tilskadekomne til Frederiksberg hospital. Den kom tilbage igen og blev stillet på samme sted. Sådan var situationen, fyldt med spontane handlinger, og uden egentlig kommando.

Zonen fik efterhånden samlet de fleste frivagter, og fik alle ambulancer bemandede, flere dog kun med én mand. Både Amager- og Østerbro-stationen deltog."

Viggo Hansen fortæller: "Jeg deltog i forskelligt arbejde ved Den franske skole, bl.a. med at få murbrokker væk fra nedgangene til kældrene. Der deltog mange civile med at række spande med murrester fra hånd til hånd. Det mente en yngre brandinspektør fra Frederiksberg var for farligt, så dem beordrede han væk. Lidt efter dukkede den københavnske brandinspektør Stangerup op i et kældervindue og råbte: "Skal de børn reddes, så se at komme i gang". Så begyndte alle igen at læsse væk i spande fra hånd til hånd.

Jeg blev beordret retur til Platanvej, her skulle jeg sammen med Kaj Carlsen hente den dame, som var styrtet ud fra 5. sal på Henrik Ibsensvej; hun vejede Ca. 250 pund. Først kom hun på Frederiksberg Hospital og derfra direkte til lighuset. Da vi skulle læsse hende over på den selvkørende stålbacke, rullede den væk, og damen faldt ned på stengulvet. Vi så lidt slukørede ud. Carlsen sagde stilfærdigt: "De slog Dem vel ikke igen ?".

Eftersøgning i ruinerne.

Det var vel den sarkasme, som gjorde det muligt for os at kunne arbejde videre med de grusomheder, vi blev vidne til.

Ved 21-tiden var jeg tilbage ved Den franske Skole for at assistere ved katastrofevognen hvor Frode Olsen var leder. Der var lagt al det lys ud som vognens anlæg kunne klare; vi skiftedes til at sidde og passe gashåndtaget, så motor og generators omdrejninger passede. På skift var vi så nede i kælderen og tage imod mursten og brokker. Blæsten var en stor ulempe, og støvet fra murrester og mørtel fløj gennem luften og ind i øjnene. Lotter gik rundt og badede vore øjne i borvand."

På Frederiksberg Hospital modtog man ialt 46, der var døde ved ankomsten, 69 kvæstede, som indlagdes, og 214 som kunne hjemsendes efterbehandling. Ialt mistede 115 livet, deraf 85 børn.

I kvarteret bag ved skolen på Maglekildevei, lå de sammenbyggede 4-etages beboelsesejendomme med over 13 opgange i ruiner og aske. Kommunens socialtjeneste oprettede opsamlingssted for de husvilde i Platan-biografen på Vesterbrogade, hvortil meldte sig over 1.000 mennesker. 40 personer, som det ikke var muligt at skaffe andet logi, måtte overnatte på Rahbek Skolen.

Kommunens Socialtjeneste samlede børnenes forældre i Betty Nansen Teatret. Her ventede de nyt om deres børn. Det vekslede mellem overvældende glæde, når der meldtes om godt nyt, og tiltagende fortvivlelse hos de forældre, der ikke hørte noget. Elisabeth blev behandlet for nogle hudafskrabbinger på Frederiksberg Hospital, og her mødte hun sin far. Der blev stor gensynsglæde, og de tog hjem sammen.

Om aftenen havde brandfolkene fået ilden under kontrol. En restauratør i Allégade åbnede sin restaurant med gratis frisksmurt smørrebrød og siger "værsgo" til brand- og redningsfolk, - "Det var lige, hvad vi trængte til," siger Frode Olsen.

Frode Olsen fortæller: "Jeg gik tilbage til Den franske Skole og fortsatte gravearbejdet, men det jeg fandt, var dræbte børn. Et øjeblik står jeg stille. Så hører jeg en barnestemme: "Jeg skal tisse". Klokken var 22:30, så han har altså ligget i ruinerne i godt 11 timer. Ved siden af drengen lå en nonne og 10 andre børn, alle dræbte. Drengen havde ligget i en luftlomme mellem murbrokker og tømmer. Sandsynligvis har han været bevidstløs i en længere periode, men han var uskadt. Det var den sidste overlevende, der blev befriet. Vi manglede på det tidspunkt endnu at gennemgå ca. 200 kvadratmeter.

Vicebrandchef Jørgen Mygind sagde, at der var set flere voksne og børn kigge ud fra en dør i skolens nordøstlige hjørne kort efter luftangrebet. Ved en nærmere undersøgelse fandt vi 14 lig. Ud på natten begik jeg den fejl at gå over på Betty Nansen Teatret. At se de mange fortvivlede forældre var en frygtelig oplevelse, som jeg gerne ville have været foruden. Ved 3-tiden måtte brandchef Morten Bang fortælle de ventende forældre, at der nu ikke var mere håb om at redde levende ud fra ruinerne".

Personredning, måske en hjælpearbejder. Billedet er i Frederiksberg Brandvæsens arkiv mærket "HIPO-mand" og er formentlig en af de HIPO-folk, der hjalp ved redningsarbejdet. (Foto Frederiksberg Brandvæsen.

Opgaverne havde været mangeartede under besættelsen, men denne katastrofe hvor det var børn, der var ofrene, fik redningsfolkene til at glemme sig selv, og yde alt, hvad de havde i sig. Nerver var der på, for ingen kan vænne sig til en sådan opgave. Nogle har nok ikke været helt tilfredse med deres indsats og følt, at de burde have ydet mere, men i virkeligheden havde de presset sig selv til det yderste.

I det store værk "De fem lange år" skrives på side 943, "Naar Ulykkerne på Frederiksberg fik saa stort et Omfang, skyldes det for en Del, at luftværnsforanstaltningeme brød sammen. Meldesystemet svigtede, dels fordi Meldestederne først skulle bemandedes, når Flyvervarslet var givet, dels på grund af Langsomhed. Meldingerne om Skaderne paa Maglekildevei blev, synes det, dels uklart afgivet dels ikke rigtigt forstået; i hvert fald fik Brandchefen først godt to Timer efter Katastrofen fuld Forståelse af Ildsvaadens Omfang. Hvad Rydningstjenesten angaar, herskede der Uklarhed, hvorvidt den skulle virke efter eget Initiativ og med Ledelse som selvstændig Tjenestegren, eller den blot var en Hjælpetjeneste under Brandvæsenet, og først ved 15-Tiden fik dens Repræsentant Underretning om, at det brændte paa Maglekildevei."

Den lille Elisabeth blev senere præst i Farum. I 1980 skrev hun en bog "Jeg var der" - Hun skildrede, hvordan hun oplevede bombardementet, og hvilke psykiske følger det fik for hende. 36 år efter - i september 1981 - bragte ugebladet "Hjemmet" præsten, Elisabeth Lynerup og stationsleder Frode Olsen også Farum, sammen i et dobbeltinterview. Det blev til en 4-sider lang skildring af begivenheden.

Nogle dage efter bombardementet fik Frode Olsen en opgave for modstandsbevægelsen. Inde i Shell-Husets ruiner lå fire pengeskabe som man mente indeholdt vigtige oplysninger om Modstandsgrupperne. Den værnemager-entreprenør, som havde oprydningsopgaven for tyskerne, indvilligede i at have bestilt de to lastvogne som modstandsbevægelsen sendte derind, og hvor Frode Olsen var chauffør på den ene.

For værnemageren var det en fordel at gøre modstandsbevægelsen denne tjeneste, nu da det var tydeligt, at tyskerne havde tabt krigen. Efter nogen søgen fandt man pengeskabene, og de blev kørt ud på et værksted i en baggård til Vesterbrogade. De var næsten ikke til at få lukket op, der måtte hentes alle de ilt- og gasflasker, der var på Platanvej, altså både fra depotet, fra katastrofevognen og fra ambulancerne. Endelig fik man dem åbnet, de var tomme.

Viggo Hansen fortæller: "Skærtorsdag - det var den 29. marts - bliver Zonen kaldt med ambulance til den tyske afdeling på Vestre fængsel. Det blev Poul Marcussen og jeg, der skulle afsted. Vi kom gennem porten og over til indgangen i gavlen. Her tog en tysk politisoldat imod. Vi kørte båren ind i fængslet til en celle hvor der var 3 - 4 indsatte. På en madras på gulvet lå en mand pakket ind i bandager, han lugtede ikke ligefrem af "Chanél nr. 5", de øvrige "beboere" sagde, at de havde gjort alt for at holde liv i ham. Han kom på båren og vi kørte mod udgangen, her fik vi besked på at køre ham til Diakonissestiftelsen. Det kom helt bag på os, og vi skønnede, at dette måtte være noget særligt. Da vi var kommet ud fra fængslet, satte vi horn og lygter på og kørte i fuld fart. På Diakonissestiftelsen stod læger og sygeplejersker klar og ventede på os. Patienten slog øjnene op og sagde: "Jeg vil ikke på Shell-Huset, - jeg vil ikke på Shell-Huset". En læge sagde: "Rolig, nu er De i gode hænder". Vi bar ham op på 1.sal, hvor han blev lagt i en seng med varmedunk. Det var den senere indenrigsminister Poul Sørensen, der havde været fange i Shell-Huset, da det blev bombet, han måtte springe ud fra 5. sal, og ramte en jernmarkise ved Shell-Tanken. Han blev lagt over på den anden side af Kampmannsgade, hvor han lå til hen under aften. Først da alle tyskerne var bragt væk, blev det hans tur til at komme til det tyske lazaret på Nyelandsve.i, og herfra senere til Vestre fængsel. Ingen tvivl om, at det var i sidste øjeblik han kom under rigtig hospitalsbehandling, så han kunne overleve."

Frode Olsen fortæller: "En månedstid efter bombeangrebet kom jeg en nat kørende i ambulance gennem Bülowsvej, her ser jeg en forvirret kvinde løbe rundt i nattøj. Det var en af mødrene til et dræbt barn fra Den franske Skole. Hun var ikke kommet sig af choket. Min hjælper og jeg fik hende ind i ambulancen og kørte til Frederiksberg Hospital.

Gymnastiksalen næsten ubeskadiget.

Ruinerne af Den Franske Skole.

Tyskerne skyder efter sygetransport

Fra Platanvej skulle der udføres en langturs-sygetransport til Jylland. Den bliver udført af driftsleder Erik Lendal Hansen og flyveren, løjtnant Elmer Klint, til formålet låner de Jørgen Juel Wibolts Nash-sygetransportvogn. På hjemvejen den 28. marts, bliver vognen beskudt på Lillebæltsbroen af en tysk vagtpost, og Elmer Klint rammes af syv skud i låret. Han bringes til Middelfart sygehus, hvor han indlægges. Han kommer sig dog, og efter krigen kan han genoptage sit arbejde som pilot i Det Danske Luftfartsselskab, nu SAS.

Flyveambulancen til rådighed for Røde Kors

Den 19. april stillede Zonen sit ambulancefly til rådighed for Røde Kors. OY-DIZ var det eneste operative civile danske fly. Hermed indledte løjtnant Simonsen de berømte flyvninger med den svenske greve Folke Bernadotte.

Greven forhandlede sig tilrette med Himmler om befrielse af koncentrationslejrfangerne og en eventuel kapitulation. Greven overvågede selv hjemsendelserne i de hvide busser. Nogle få af de værst medtagne fanger transporteredes dog hjem i ambulanceflyet.

Efter krigen skrev præsidenten for Svensk Røde Kors, greve Folke Bernadotte: "Det var för mig av oskattbart värde aat have tillgång til denne transportinöjlighet, som möjliggjorde för mig at snabbt och säkert fullgöre de uppdrag med frigivandet och hemtransporterandet av en del koncentrationslägerfänger i Tyskland. Flyve-Tjenestens ambulanceplan transporterade mig även från Sønder-Jylland til Köbenhavn och åter när det gälde att snabbt viderebefordre Himmlers kapitulationsanbud til de väst-affierede samt överlämna deres svar til honom"...

Et historisk billede. Grev Folke Bernadotte i Kastrup Lufthavn april 1945. Til venstre direktør Wiboltt og bag ham i lys frakke kontorchef Niels Jørgen Bille.

Flere billeder fra Kastrup april 1945. Flyveren Kaj Simonsen bærer skråhue og læderfrakke.

Clearingmord på Helenevej

Den 20. april var det Adolf Hitlers fødselsdag, og for første gang under besættelsen festligholdt det officielle Danmark ikke dagen.

På Københavns domhus flagede man på halv stang på grund af en funktionærs død. På en forespørgsel var

dette oplyst for det tyske Sikkerhedspoliti. Ikke desto mindre rykkede en terrorgruppe ud om natten, sprængte døren til byretspræsident Myrdahls hjem og skød ham ned.

Samme nat lige over midnat gik den berygtede "Lorentzen-bande" (Civile Hipofolk) til angreb mod landsretssagfører Schjørring-Thyssens villa på Helenevej 1. Døren var forsynet med panserplade, hvorfor det første forsøg mislykkedes. Så klatrede en Hipomand op på villaens altan, men her skød landsretssagføreren mod ham med sit jagtgevær. Hipoérne åbnede nu en voldsom maskinpistolild mod altanen, og i ly af denne tiltvang de sig adgang, hvorefter de skød Schjørring-Thyssens og hans hustru.

Zonen blev tilkaldt, og da i ambulancen var ved at starte, kom vagtmester Ulf Hansen råbende ud: "Det er tyskerne, de ringer og siger, at de kommer og sprænger stationen i luften, hvis de skal vente længere". "Alle kom på benene - ambulancen var jo kørt - men vi sad og ventede i mere end én time til kollegerne kom tilbage," fortæller Viggo Hansen.

Kollegerne fortalte: "Da vi kom til Helenevej, som er en lille smal sidevej til Bülowvej, holdt der flere civile biler, og en masse folk rendte rundt og råbte op. Vi blev beordret op med en bære på 1. sal, hvor der mødte os et forfærdeligt syn. I soveværelset lå en mand og en kvinde, begge skudt med maskinpistoler. Det var dog ikke dem vi skulle have, det var en mand der lå ved altandøren, han var skudt i hovedet og hans ene øje hang ud i nogle sener, ellers var alt en blodig masse. Da vi løftede ham op på båret, råbte han pludselig: "Jeg lever". Vi fik besked på at køre ham til lazarettet på Nylandsvej, og en vagtmand med maskinpistol satte sig ind til patienten. Foran kørte en af Hipobilerne, hvor bag- og sideruder var fjernet. Bagsædet var taget ud, og et træsnæde sat ind således, at man sad med ryggen i kørselsretningen, - herfra kunne de skyde bagud og til siderne. På lazarettet blev patienten båret ind i modtagelsen. En værnemagtslæge i fin uniform og med Røde Kors armbind tilså patienten og sagde: "Vi modtager ikke Hipofolk her". Der blev råbt og skreget, men med ro og overlegenhed fastholdt lægen sin beslutning. Vi måtte så køre ham til lazarettet på Tagensvej, bag Militærhospitalet, her var man også modvillig, men da han var ved at komme til bevidsthed og begyndte at skrike, blev han lagt på en bære og fik en beroligende indsprøjtning."

Den hårdt sårede Hipomand overlevede og blev efter befrielsen idømt 15 års fængsel ved landsretten.

Mænd med pistoler på Platanvej

En aften kom fire mænd ind på gangen ved vagtmesterkontoret og trak pistoler. Carlo Lundtoft kommer til, ser på mændene og siger: "Tag det lort væk, vi vil ikke have vådeskud her!" Så kikkede de sig rundt og stak pistolerne i lommen. "Hvad skal I ha'?" spurgte Lundtoft. De skulle bruge en ambulance og hente våben. På det tidspunkt genkendte Viggo Hansen de to af mændene, det var to kolleger fra station 1, Johannes Lomholt og Bent Wiese, og de nikkede til hinanden. Lundtoft sagde: "Det må være noget for dig, Viggo!" - "Jeg startede den gamle Ford 1934 med gas-generator," fortæller Viggo Hansen og fortsætter: "Vi skulle ned på et af Statsbanernes værksteder på Otto Busses Vej, hvor de fire mænd gik ind. Jeg vendte vognen og bemærkede to tyske vagtposter lidt længere henne, de kikkede meget interesseret på mig. Jeg blev nervøs, men i det samme kom mændene ud med nogle sække og smed dem ind ad bagdøren, så hurtigt ind i vognen og af sted med "horn og lygter". Sækkene skulle afleveres hos en kollega, Gade Jensen i Store Kongensgade, men han var ikke hjemme og så sad vi der og gloede. Enden på det hele blev, at sækkene blev gemt på min bopæl i Lille Kannikestræde 4, i min fars kælder over gården. Havde han vist det, havde han skidt i bukserne."

Zonen sikrede modstandsbevægelsens fødevardepoter

Da det ikke kunne udelukkes at krigen kunne komme til Danmark, oprettede modstandsbevægelsen nogle fødevardepoter i forskellige kirker.

Frode Olsen fortæller: "Zonefolkene påtog sig den opgave at udføre transporterne på deres frivagter. De letfordærvelige varer skulle udskiftes hver 3. uge, og de 3 uger gamle varer blev så fordelt til forskellige børneinstitutioner.

Den længste nat

Efter det danske politis opløsning den 19. september 1944, blev der oprettet et illegalt kriminalpoliti, der fik til huse på H.C.Ørstedvej 10 i et butikslokale. Hver dag tog de illegale kriminalbetjente rundt til brand- og redningsstationer samt de kommunale vagtværn, for at orientere sig om det sidste døgnbegivenheder. De var naturligvis mest interesseret i drab og terror. Der blev skrevet rapporter, der senere skulle danne grundlag for anklagemyndigheden til at rejse tiltaler, når krigen var forbi.

Den 24. april om morgenen kom to kriminalbetjente på deres rutinemæssige besøg på Platanvej. Den ene kriminalbetjent blev meget opmærksom på en forholdsvis ny vagtmesterelev. Efter at de havde gennemgået

rapporterne gik de over i villaen. De har givetvis fortalt driftsleder Lendal Hansen, at vagtmestereleven var en efterlyst stikker. Lendal Hansen havde antaget den unge mand, Palle Hagen tre uger tidligere, efter at hans forhold på vanlig vis var grundigt undersøgt.

Kriminalbetjentene kunne fortælle, at han hed Svend Jørgensen og boede i Hellerup. Han var en flittig gestapostikker og hans generalieblad så stort, at han stod på modstandsbevægelsens likvidationsliste. Man enedes om at Lendal Hansen ikke skulle foretage sig noget, man ville komme igen næste dag.

Frode Olsen fortæller: "Næste morgen kørte en taxa med en falsk generator ind i gården og to mænd går ind og tager den "såkaldte" Palle Hagen. Ude i gården genkender nogle af Zonefolkene taxachaufføren, det var Christian Kisling, de vil hilse på ham, men han vinker dem væk. Taxaen kører væk med vagtmestereleven, der bevogtes af de to mænd.

Efter en kort afhøring blev han skudt, og hans lig blev senere fundet ved Søborg mose overfor Bispebjerg kirkegård.

Da mandskabet samme aften lytter til BBCs danske udsendelse fra London, kommer følgende meddelelse: "En mand, som i ganske kort tid har været ansat i Zone-Redningskorpset med tjeneste på hovedstationen på Platanvej, er i morges likvideret af modstandsbevægelsen. Han gik under navnet Hagen og det viser sig, at han var en meget flittig gestapostikker. Der er ingen tvivl om, at han er søgt ind i Zone-Redningskorpset for at spionere og lade sine oplysninger gå videre til Gestapo".

Frode Olsen fortæller: "Mandskabet var straks meget oprørte over, hvad de havde hørt, -hvem kunne det være, der var så ubetænksom at lade BBC bringe denne meddelelse? Det meddelelsen sagde, var faktisk at der foregik noget på stationen eller i korpset, som Gestapo kunne have interesse i, derfor måtte den unge mand likvideres.

Man frygtede nu, at tyskerne ville komme og sprænge stationen i luften, som det var sket med andre huse og lokaliteter, der havde været til rådighed for modstandsbevægelsen, og at alle på stationen ville blive arresteret. Det besluttedes i hast at sende 3 ambulancer til Frederiksberg Hospital, hvor de skulle forblive natten over. Katastrofevognen blev gemt væk på et værksted i nærheden."

Tilbage skulle blive Carlo Lundtoft og Frode Olsen, telefonerne skulle jo passes.

Frode Olsen fortæller: "I nattens løb kom der nogle mystiske telefonopkald. Hver gang der var lyde eller noget der bevægede sig ude på gaden, troede vi at tiden var inde. Der skete dog ikke noget, og den næste dag var alt normalt igen. Nu var vi jo også meget tæt på krigens afslutning, så derfor har tyskerne nok haft andet at tænke på." Frode Olsen betegner denne nat, som den længste han har oplevet.

Carlo Lundtoft har i et interview med Zone-Museets direktør Frederik Madsen givet udtryk for, at han ikke troede på, at den unge mand var stikker.

Under besættelsen udførte ZR København denne bådtransport, som bl.a. gik gennem Slotsgade i Hillerød. Vi ved ikke hvornår transporten foregik, ej heller dens rute.

Befrielsen forberedes

Den sidste transportopgave som Frode Olsen udførte for modstandsbevægelsen var at køre Bopa-chefen Børge Thing ("Brandt") og oberstløjtnant Jens Stagaard i en ambulance til Helsingør, hvor Bopa var udset til at skulle danne brohoved for Den danske Brigades hjemkomst fra Sverige.

Frode Olsen fortæller: "På hjemvejen ad Strandvejen kom vi til at passere en tysk Gestapovogn, hvis mandskab var trådt af på naturens vegne. I en hast fik jeg drejet fra, ind i en skov, og ad små kringlede veje gik det tilbage til København."

Fredag den 4. maj kl. 20:35 lød så befrielsesbudskabet over BBCs danske udsendelse fra London: "Feltmarskal Montgomery har netop meddelt, at de tyske tropper i Holland, Nordvest-Tyskland og i Danmark har overgivet sig."

Den københavnske befolkning styrtede ud på gader og veje og lykønskede hinanden. Mørklægningsgardinerne blev flået ned fra vinduerne og man satte stearinlys i vindueskarmene. Folk strømmede i store mængder til den indre by, specielt Rådhuspladsen, hvor man stod og betragtede tyskerne på Dagmarhus. Sporvognene sneglede sig ind mod byen, stopfyldt med mennesker, også på taget var de kravlet op.

Viggo Hansen fortæller: "Jeg havde været på alenetur med den gamle Dodge, og kl. 19:30 på hjemvejen, kørte jeg forbi min bopæl for at "hilse på". Mens jeg er hjemme, hører jeg frihedsbudskabet fra London. Så fik jeg travlt med at komme til Platanvej. Jeg kørte ad Strøget, hvor der allerede var masser af mennesker. Rådhuspladsen var på vej til at blive fyldt, - alle råbte og skreg "Hurra" - ind imellem hørtes også skud."

Politikens lysavis blev sat i gang. Rådhusårnet blev belyst af Falcks katastrofevogn. På et tidspunkt skulle alle til Amalienborg, men her blev de afvist af politivagten.

De tyske tropper forblev i deres kvarter, men Hipofolk og andre tyskerhåndlangere indledte ildkampe med modstandsstyrkerne, de ville sælge sig selv så dyrt som muligt.

Viggo Hansen fortæller: "Efter et kort ophold på Platanvej, blev vi kaldt med ambulance til en adresse på Amager, hvor en fødende kvinde skulle bringes til fødeklinikken på Store Møllevej. Det blev Orla Nielsen og jeg, der skulle af sted. Langebro var spærret efter en sabotage, så vi lagde ruten ind over Rådhuspladsen og ad Stormgade ind på Slotsholmen. Da vi kom ind på Christiansborg Slotsplads, måtte vi køre ind bag statuen af Frederik VII, der var pakket ind under en stor mur. Her måtte vi standse, da der blev skudt ret kraftigt omkring Knippelsbro. Nu var vi sluppet godt gennem hele krigen, nu ville vi også gerne opleve freden. Vi ringede hjem fra portvagten, men fik besked på at vi skulle frem. Da vi så en af brandvæsenets ambulancer komme over broen, så kunne vi vel også. Orla kørte op ad rampen, men vi måtte dukke os ned under vindueshøjde, mens Orla styrede efter sporvognsskinneme, som han kunne se gennem hullerne til pedalerne i bundbrædderne. På den måde nåede vi Christianshavn og kom ud til patienten. Da vi kom tilbage på stationen blev vi sammen med Hugo Tegne-Hansen sat til at klargøre katastrofevognen med ekstra lysudstyr. Herefter kørte vi ned på Vester Fælledvej ved Carlsberg og satte alle vore sole op, så de pegede på Alsgades skole hvor tyske politisoldater var indkvarteret. Det skulle hindre dem i at se, at man opstillede hele kompagnier af kampklare frihedskæmpere på bryggeriet."

De københavnske ambulancer havde igen travlt, allerede i løbet af aftenen modtog hospitalerne 48 dræbte, 186 svært tilskadede og 162 som kunne behandles ambulantly.

Frode Olsen var med en ambulance over Rådhuspladsen, her så han en stor amerikansk benzinvogn fyldt med

frihedskæmpere, de skød sejrssalutter med deres maskinpistoler, mens de kørte frem og tilbage. Frode Olsen var lidt forarget over den måde at vise sin glæde på. Han syntes, der havde været skyderi nok. Og så blev der da også skudt i blodig alvor andre steder i byen.

Den 5. maj kl. 04:00 pakkede man sammen i Vester Fællesvej ved Carlsberg og katastrofevognen kørte hjem. "Da vi havde rigget af, var der lige tid til at drikke en af de pilsnere vi havde fået på bryggeriet. Der måtte ellers ikke drikkes i tjenesten," fortæller Viggo Hansen. Derefter gjorde Viggo Hansen sig klar til at aflevere sin udrustning, og kl. 07:00 sagde han farvel og på gensyn. Viggo Hansen fandt sin politiuniform frem og fik sat frihedskæmperarmbindet på ærmet og mødte på station 1, på Nytorv.

Her stod en ny "Reo speed wagon" lastbil med høj rigning og trææsæder klar, på siderne stod Gentofte Brandvæsen. Disse vogne var der bygget en del af - med tysk tilladelse - til brug for luftværnet. Viggo Hansen blev chauffør på vognen og kørte i flere dage. Efterhånden blev tiderne normale og fodpatruljerne atter indført.

Frode Olsen stod i en modstandsgruppe under afsnit 4, og skulle møde på Peter Vedel Gades skole. Her blev han skuffet over at se helt nye folk gå rundt med våben de overhovedet ikke havde nogen instruktion i at bruge, ligeledes var han skuffet over den måde arrestationerne fandt sted på; det var uværdigt. Ved middagstid forlod han sin gruppe, og tog direkte til Platanvej, hvor han meldte sig til tjeneste, og dér var god brug for ham.

Christian Kisling, der var blevet kompagnichef i Holger Danske, slog hovedkvarter op på Gentofte Hotel.

Ambulanceflyveren med Kaj Simonsen var flittigt i brug, b.la. var den i Malmø, hvor den skulle hente Christmas Møller, men han var der ikke. Zonens fly var det eneste anvendelige fly, der var til rådighed i de dage, og den 19.5.1945 bragte Simonsen medlemmer af befrielsesregeringen til Bornholm i forbindelse med det russiske bombardement. Det var Christmas Møller, Aksel Larsen, Knud Kristensen og Hedtoft-Hansen.

Man ventede Den danske Brigade hjem fra Sverige, og britiske tropper skulle lande i Kastруп. Der var gadekampe flere steder i byen, og især i havnekvarterne.

Den 6. maj havde man rundt omkring på de tyske militære installationer overgivet sig til de britiske tropper. Det eneste der var tilbage, var det tyske lazaret på Nylandsvej. Her valgte man at alliere sig med Zonen - givetvis på anbefaling af modstandsbevægelsen. Zonefolkene var jo ofte kommet på lazarettet, og vidste hvilke patienter der lå der, og de ville kunne genkende eventuelle Hipofolk, som kunne formodes at gemme sig her. Der skulle bruges 3 ambulancer til at transportere patienterne væk.

"Før det skete," fortæller Frode Olsen, "skulle 6 Zonefolk sammen med driftsleder Erik Lendal til frokost hos den britiske Major-general Richard Dewing på hotel d'Angleterre, det var bl.a. Kay Rothe Hansen og Elith Hansen. Den ene ambulance var fra station Østerbro.

Efter frokosten skulle opgaven løses. Bevæbnede britiske soldater havde lagt sig i en ring uden om lazarettet. Frode Olsen havde sikret sig med en lille pistol i lommen, for, som han sagde: "Man kunne jo aldrig vide, hvad tyskerne fandt på". Transporterne foregik dog uden problemer.

Senere på eftermiddagen blev Frode Olsen med ambulance kaldt til Jagtvej ved Ågade, hvor et kompagni af Den danske Brigade var blevet angrebet af Hipo-snigskytter. Det havde udviklet sig til en gadekamp med flere dræbte og sårede.

Frode Olsen blev vidne til, at chauffør Aksel Jensen fra Frederiksberg Brandvæsen blev så hårdt såret, at han ikke senere blev i stand til at genoptage sin tjeneste som brandmand.

Redigeret	af	Revision
28-09-2016 12:03	Frederik Madsen/AFM/DK	15
29-04-2011 23:16	Frederik Madsen/AFM/DK	14
27-09-2009 12:54	Frederik Madsen/AFM/DK	13
28-04-2009 22:42		12
05-01-2009 23:38		11